ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ
ਬਨਾਮ
ਐਮ/ਐਸ. ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੋ. & ਅਨਜ.
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7379-7380 ਦੇ 2021)
ਦਸੰਬਰ 14, 2021
[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996: ਧਾਰਾਵਾਂ 34 ਅਤੇ 37 – ਸੜਕ ਦੇ ਰਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ 5.26 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਠੇਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਸੜਕ ਦੇ ਰਖ-ਰਖਾਵ ਦੀ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,000 ਰੁਪਏ ਮੰਨੀ ਗਈ – ਰਖ-ਰਖਾਵ ਦਾ ਠੇਕਾ 31.07.2010 ਤੱਕ ਵੈਧ ਸੀ – ਠੇਕਾ ਸਿਰਫ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਲਈ ਸੀ – ਵਿਵਾਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਸੜਕ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜਨ ਕਾਰਨ ਰਖ-ਰਖਾਵ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ 24418 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਸੜਕ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੜਕ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ – ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਰਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ – ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1.51 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ (ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ I ਅਤੇ 8) – ਰਾਜ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਦਾਵੇਦਾਰ ਨੇ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ 1.03 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾਵੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ – ਹੋਲਡ: ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਦੀ ਰਕਮ 1.03 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਈ,2007 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ – ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਾਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਜਿਹੜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨੇ 9.05.2007-ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੇ ਅਗਾਊ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੌਰਾਨ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨੂੰ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ 06.03.2006-ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਮਧਿਆਨ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ 23.04.2007, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 19.05.2007-ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੱਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਨਕਾਰ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਤੀਜੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਨੁਬੰਧ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਰਸਪਰ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਦਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 3364 ਪੀ.ਸੀ.ਯੂ.ਜ਼ ਸੀ – ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ ਰੋਡ ਤੋਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ – ਇਸ ਲਈ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ – ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਣਾ ਸੀ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 31.05.2010 ਤੱਕ ਅਰਥਾਤ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ/ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਮੋੜਨਾ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ – ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵਿਕ□ਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 1,03,50,263/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਈ, 2007 ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਆਏ ਖਰਚੇ 1,03,50,263/- ਰੁਪਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।[ਪੈਰਾ 9.1]

1.2 ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੇ 31.05.2010 ਤੱਕ ਅਰਥਾਤ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 45,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ/ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਮੋੜਨਾ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵਿਕ□ਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

[ਪੈਰਾ 9.5]

ਓ.ਐਨ.ਜੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਆਫ-ਸ਼ੋਰ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਿਜ਼ ਇੰਕ., (2011) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 147; ਐਸੋਸੀਏਟ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ, (2015) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 49 : [2014] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 895; ਜੇ.ਸੀ. ਬੁਧਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਉੜੀਸਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 444 : [2008] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821; ਇੰਡੀਅਨ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੇਬਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਬੋਰਡ, 1996 (5) ਸਕੇਲ 708; ਐਮ.ਐਸ.ਕੇ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਇੰਡੀਆ (ਜੇ.ਵੀ.) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573 : [2011] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 402; ਸਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 101 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

(2011) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 147 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.3.1

[2014] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 895 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.3.2

[2008] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.3.2

1996 (5) ਸਕੇਲ 708 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.4.3

[2011] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 402 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.4.3

(2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 101 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 5.5

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7379-7380 ਦੇ 2021।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 03.11.2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 4482 ਦੇ 2011 (ਓ&ਐਮ) ਅਤੇ ਮਿਤੀ 18.03.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਏ-ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 63 ਸੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 4482 ਦੇ 2011 (ਓ&ਐਮ) ਤੋਂ।

ਅਲੋਕ ਸੰਗਵਾਨ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਨੁਰਾਗ ਕੁਲਹਾਰੀਆ, ਮਿਸ ਦੀਕਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਦਿਤ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਡਾ. ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸਾਈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੋਹਿਤ ਪੌਲ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿੰਘ ਬਲੋਰੀਆ, ਬਿਕਰਮ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ 03.11.2015 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 1,03,50,263/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

3.1 ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 – ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਲਵਾਲ ਤੋਂ ਹਸਨਪੁਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੱਕ ਦੀ ਸੜਕ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਉੱਨਤੀ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ 31.17 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਈ ਠੇਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਠੇਕਾ 5,26,59,688/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਗਣਨਾ ਡਾਟਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਨ ਯਾਤਰੀ ਕਾਰ ਇਕਾਈ (ਪੈਸੇਂਜਰ ਕਾਰ ਯੂਨਿਟ)/ਦਿਨ ਲਈ 3364 ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਤੀਬਰਤਾ ਲਈ ਸੀ। ਠੇਕਾ 31.05.2010 ਤੱਕ ਸੀ। ਕਿ 05.03.2005 ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਨ ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਸੜਕ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ, ਸਾਰਾ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਸੜਕ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੜਕ ਤੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿ ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਸੜਕ ਤੋਂ ਇਸ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜ ਕਾਰਨ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ 24418 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਦਾ ਭਾਰੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੜਕ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਭਾਰੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 – ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 11 (6) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 24 ਅਤੇ 25 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ।

3.2 ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 23.04.2007 ਨੂੰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਐਸ. ਜਿੰਦਲ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ।

ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.1,51,95,400/- ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।

4. ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 - ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

5.1 ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 - ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 26.08.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁ.1,03,50,263/- ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

5.2 ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ:-

(i) ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;
(ii) ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ;
(iii) ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੇ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

5.3 ਹੁਣ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਅਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਜੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਰੁ. 1,03,50,263/- ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਿਰਫ ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ੀ ਰੁ.1,51,95,400/- ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ/ਰਕਮ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

5.3.1 ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੁ.48,45,137/- ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਓ.ਐਨ.ਜੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਆਫ-ਸ਼ੋਰ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਿਜ਼ ਇੰਕ., (2011) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 147 (ਪੈਰਾ 16) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ।

5.3.2 ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਐਸੋਸੀਏਟ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ, (2015) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 49 (ਪੈਰਾ 36) ਅਤੇ ਜੇ.ਸੀ. ਬੁਧਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਉੜੀਸਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਪ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਅਨਜ., (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 444 (ਪੈਰਾ 31-32) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਦਾਵੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕ□ੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਧਿਆਸਥ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

5.4 ਹੁਣ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

5.4.1 ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ 06.03.2006 ਨੂੰ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 23.04.2007 ਨੂੰ ਇਕਲੈਤਾ ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ 19.05.2007 ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 19.05.2007 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਦਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ, ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ।

5.4.2 ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 19.05.2007 ਤੋਂ 31.07.2008 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦਾਵਿਆਂ ਲਈ ਲਗਭਗ Rs.57,96,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ (ਕਿ.ਮੀ.) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੜਕ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ Rs. 45,000/- ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ)। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

5.4.3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੇਬਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਬੋਰਡ, 1996 (5) ਸਕੇਲ 708 (ਪੈਰਾ 2) ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਕੇ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਇੰਡੀਆ (ਜੇ.ਵੀ.) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਅਨਜ., (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573 (ਪੈਰਾ 15) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

5.5 ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਅਨੁਬੰਧ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਰਕਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 – ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ Rs.45,000/- ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਨੁਬੰਧਕ ਦਰ Rs.1,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਈ ਉੱਚ ਦਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਧਿਆਸਥ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 101 (ਪੈਰਾ 11) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5.6 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਜੋ ਕਿ ਰੁ. 45,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਯਾਨੀ 31.07.2008 ਤੋਂ 31.05.2010 ਤੱਕ ਯਾਨੀ ਕਿ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਸਰਾਸਰ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 9.2 ਕਿ.ਮੀ. ਦੇ ਰੋਡ ਦੇ ਖੰਡ 'ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਮੋੜਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਨਵਰੀ 2008 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ, ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵੀ ਰੁ. 45,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਾਸਰ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਹੈ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

7. ਸ਼੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਹਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 – ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ (i) ਦਾਵੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ; (ii) ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ; ਅਤੇ (iii) ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਕਮ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਦੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਈ, 2007 ਤੋਂ ਪਰੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਸਿਰਫ ਰੁ. 1,03,50,263/- ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਨੇ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਲਈ ਰੁ. 1,51,95,400/- ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਾਵੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7.1 ਅਗਲਾ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜਨ ਕਾਰਨ ਰੋਡ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅਤਿਰਿਕਤ ਖਰਚੇ ਕਾਰਨ ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 06.03.2006 ਅਤੇ/ਜਾਂ 23.04.2007 ਅਤੇ 19.05.2007 ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ

ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7.2 ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਾਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਮੁੜ-ਲਿਖਤ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਨੁਬੰਧ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਨੁਬੰਧ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,000 ਰੁਪਏ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਅਨੁਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਡ ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਮੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਟ੍ਰੈਫਿਕ 24418 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਮੁੜ-ਲਿਖਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,000 ਰੁਪਏ।

7.3 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਜੋ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਉਸ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਰਥਾਤ 31.05.2010 ਤੱਕ ਅਰਥਾਤ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ।

8. ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

9. ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਆਦਿ ਲਈ ਅਨੁਬੰਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਬੰਧ ਦੀ ਰਕਮ 5,26,59,688 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਰੋਡ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 12,000 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 1,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦਾ ਅਨੁਬੰਧ 31.07.2010 ਤੱਕ ਵੈਧ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ, ਅਨੁਬੰਧ ਸਿਰਫ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਲਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਡ ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜ ਕਾਰਨ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਵਾਣਿਜਿਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਚਲਾਈ ਕਾਰਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਉੱਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਣਿਜਿਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਚਲਾਈ ਕਾਰਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਵਾਧੂ ਖਰਚੇ ਵੱਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਧਿਆਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ (ਦਾਅਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8)।

9.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਦਾਵੇਦਾਰ ਨੇ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ ਰੁਪਏ 1,03,50,263/- ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨੇ ਰੁਪਏ 1,51,95,400/- ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਦਾਵੇ ਦੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਾਵੇ ਦੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਰੁਪਏ 1,03,50,263/- ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਈ, 2007 ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਈ, 2007 ਤੱਕ ਆਏ ਖਰਚੇ ਰੁਪਏ 1,03,50,263/- ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੱਧਪੱਖੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਦਾਵੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

9.2 ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨੇ 19.05.2007 – ਜਿਸ ਦਿਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕਲੈਤਾ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੌਰਾਨ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨੂੰ ਦਾਵਾ

ਜਾਂ ਤਾਂ 06.03.2006 – ਜਿਸ ਦਿਨ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਮੱਧਪੱਖੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਂ 23.04.2007, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕਲੌਤਾ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 19.05.2007 – ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੱਧਪੱਖੀ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਪੱਖੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਵਾ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੱਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੱਧਪੱਖੀ ਉਕਤ ਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਧੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਮੋੜਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਾਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

9.3 ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਪੱਖੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਰੁਪਏ 45,000/- ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਠੇਕੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਠੇਕਾ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਰੁਪਏ 1,000/- ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਰੁਪਏ 1,000/- ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਠੇਕੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਠੇਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਰੁਪਏ 1,000/- ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ 3364 ਪੀਸੀਯੂਐਸ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪਾਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੋਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਮੋੜਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲਣ ਕਾਰਨ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਲਵਾਲ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਮੋੜਣ ਕਾਰਨ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੇਕੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

9.4 ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸਥ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

9.5 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ, ਵਰਿਸਥ ਅਧਿਵਕਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਨੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮਧਿਆਸਤਾ ਨੇ 31.05.2010 ਤੱਕ ਯਾਨੀ ਕਿ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਨੁਕਸਾਨ/ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਰਾਸਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਧਿਆਸਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੇਂ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਵਾਰਡ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਨਵਰੀ, 2008 ਤੱਕ ਦਾਵਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ/ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਇੱਥੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ, 2008 ਤੋਂ 31.05.2010 ਤੱਕ ਯਾਨੀ ਕਿ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 45,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ/ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਰਚੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate